

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

15. lipnja 2023.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima – Direktiva 93/13/EEZ – Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. – Hipotekarni kredit indeksiran u stranoj valuti – Odredbe o konverziji – Određivanje tečaja između te strane valute i nacionalne valute – Učinci utvrđenja nepoštenosti odredbe – Učinci poništenja ugovora u cijelosti – Mogućnost isticanja potraživanja koja premašuju povrat iznosa ugovorenih u ugovoru i plaćanja zateznih kamata – Šteta nastala potrošaču – Nedostupnost iznosa mjesečnih obroka uplaćenih banci – Šteta nastala banci – Nedostupnost iznosa glavnice isplaćenog potrošaču – Odvraćajući učinak zabrane nepoštenih odredaba – Djelotvorna zaštita potrošača – Sudsko tumačenje nacionalnog propisa”

U predmetu C-520/21,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Općinski sud, Varšava-Śródmieście u Varšavi, Poljska), odlukom od 12. kolovoza 2021., koju je Sud zaprimio 24. kolovoza 2021., u postupku

Arkadiusz Szcześniak

protiv

Bank M. SA,

uz sudjelovanje:

Rzecznik Praw Obywatelskich,

Rzecznik Finansowy,

Prokurator Prokuratury Rejonowej Warszawa - Śródmieście w Warszawie,

Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: C. Lycourgos, predsjednik vijeća, L. S. Rossi, J.-C. Bonichot, S. Rodin (izvjestitelj) i O. Spineanu-Matei, suci,

* Jezik postupka: poljski

nezavisni odvjetnik: A. M. Collins,

tajnik: M. Siekierzyńska, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 12. listopada 2022.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Arkadiusza Szcześniaka, R. Górski i P. Płaska, *radcowie prawni*,
- za Bank M. SA, A. Cudna-Wagner i G. Marzec, *radcowie prawni*, te B. Miąskiewicz i M. Minkiewicz, *adwokaci*,
- za Rzecznik Praw Obywatelskich, M. Taborowski, u svojstvu Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich, B. Wojciechowska, *radca prawny*, te G. Heleniak, *adwokat*,
- za Rzecznik Finansowy, B. Pretkiel, u svojstvu Rzecznika Finansowy, uz asistenciju P. Tronowske i M. Obroślak, *radcowie prawni*,
- za Prokurator Prokuratury Rejonowej Warszawa – Śródmieście w Warszawie, M. Dejak, prokurator delegowany do Prokuratury Regionalnej w Warszawie i M. Dubowski, Prokurator Okręgowy w Warszawie,
- za Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, J. Jastrzębski, predsjednik Komisije za finansijski nadzor, K. Liberadzki, i A. Tupaj-Cholewa, *radca prawny*,
- za poljsku vladu, B. Majczyzna i S. Żyrek, u svojstvu agenata,
- za portugalsku vladu, P. Barros da Costa, C. Chambel Alves, A. Cunha i S. Fernandes, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, N. Ruiz García i A. Szmytkowska, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 16. veljače 2023.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 6. stavka 1. i članka 7. stavka 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima [odredbama] u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.) i načela djelotvornosti, pravne sigurnosti i proporcionalnosti.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Arkadiusza Szcześniaka (u daljnjem tekstu: A. S.) i Bank M. SA o tužbi za naplatu potraživanja koje proizlazi iz korištenja sredstava iz ugovora o hipotekarnom zajmu koji treba biti poništen zbog toga što on ne može nastaviti važiti nakon uklanjanja nepoštenih odredbi.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 U šesnaestoj i dvadeset četvrtoj uvodnoj izjavi Direktive 93/13 navodi se:

„budući da je djelotvorniju zaštitu potrošača moguće postići usvajanjem ujednačenih zakonskih propisa u području nepoštenih ugovornih odredaba;

[...]

budući da sudovi ili upravna tijela država članica moraju na raspolaganju imati odgovarajuća i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalne primjene nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima”

- 4 Članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 glasi:

„Države članice utvrđuju da u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem prema nacionalnom pravu nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača, a da ugovor u tim uvjetima i dalje obvezuje stranke ako je u stanju nastaviti važiti i bez tih nepoštenih odredaba.”

- 5 Člankom 7. stavkom 1. navedene direktive predviđa se:

„U interesu potrošača i tržišnih konkurenata države članice osiguravaju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koji prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima.”

Poljsko pravo

- 6 U članku 5. Ustawa – Kodeksa cywilnog (Zakon o Građanskom zakoniku), u verziji primjenjivoj na glavni postupak (u daljnjem tekstu: Građanski zakonik), navodi se:

„Pravo se ne može koristiti na način koji je protivan društveno-ekonomskoj svrsi tog prava ili načelima društvenog suživota. Takvo postupanje ili propuštanje nositelja prava ne smatra se izvršavanjem prava o kojem je riječ te ono ne uživa zaštitu.”

- 7 Člankom 222. stavkom 1. tog zakonika propisuje se:

„Vlasnik može zahtijevati od osobe koja faktično posjeduje neku stvar da mu je vrati, osim ako ta osoba raspolaze provedivim pravom protiv vlasnika da drži stvar.”

- 8 Na temelju članka 358.¹ stavaka 1. do 4. navedenog zakonika:

„1. Osim ako nije drukčije propisano, ako se obveza od svojega nastanka odnosi na određeni novčani iznos, činidba se izvršava isplatom nominalne vrijednosti.

2. Stranke mogu odrediti u ugovoru da će iznos novčane naknade biti određen prema jedinici vrijednosti koja nije novčana.

3. U slučaju znatne promjene kupovne moći valute nakon nastanka obveze, sud može, uzimajući u obzir interese stranaka i u skladu s pravilima društvenog suživota, izmijeniti iznos ili način izvršenja novčane činidbe, čak i ako su oni utvrđeni u sudskoj odluci ili ugovoru.
4. Trgovac ne smije zahtijevati izmjenu iznosa ni načina izvršenja novčane činidbe ako je ona povezana s poslovanjem njegova poduzeća.”
- 9 U članku 361. stavcima 1. i 2. tog zakonika navodi se:
- „1. Osoba koja je odgovorna za naknadu štete odgovorna je samo za uobičajene posljedice radnje ili propusta koji su uzrokovali štetu.
2. U okviru ranije definiranih granica, osim ako nije drukčije propisano zakonom ili ugovornom odredbom, naknada štete pokriva gubitke koje je pretrpjela oštećena stranka i dobit koju bi ostvarila da nije bilo štete.”
- 10 Članak 385.¹ stavci 1. i 2. Građanskog zakonika glasi:
- „1. Odredbe potrošačkog ugovora o kojima se nije pojedinačno pregovaralo nisu obvezujuće za potrošača ako se u njima njegova prava i obveze definiraju protivno dobrim običajima i ako se njima nanosi znatna šteta njegovim interesima (nedopuštene ugovorne odredbe). Ova se odredba ne odnosi na ugovorne odredbe kojima se uređuju glavne obveze koje stranke trebaju ispuniti, među kojima su one koje se odnose na cijenu ili naknadu, ako su sastavljene na nedvosmislen način.
2. Ako neka ugovorna odredba prema stavku 1. nije obvezujuća za potrošača, u preostalom dijelu ugovor ostaje obvezujući za stranke.”
- 11 Člankom 405. tog zakonika predviđa se:
- „Svaka osoba koja je bez pravne osnove stekla imovinsku korist na štetu druge osobe dužna je tu korist vratiti u naravi, a ako to nije moguće, nadoknaditi njezinu vrijednost.”
- 12 Člankom 410. stavcima 1. i 2. navedenog zakonika pojašnjava se:
- „1. Odredbe prethodnih članaka osobito se primjenjuju na ispunjenje bez pravne osnove.
2. Ispunjenje nema pravnu osnovu ako osoba koja je ispunila kakvu obvezu uopće nije imala takvu obvezu ili je nije imala prema osobi kojoj ju je ispunila, ili ako je pravna osnova ispunjenja prestala postojati ili cilj koji se htio postići ispunjenjem nije postignut, ili ako je pravni posao koji je bio osnova za obveznost ispunjenja bio nevaljan i nije postao valjan nakon ispunjenja.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 13 A. S. i njegova supruga E. S. sklopili su 25. srpnja 2008. s društvom Bank M. ugovor o hipotekarnom zajmu u trajanju od 336 mjeseci na iznos od 329 707,24 poljskih zloti (PLN) (otprilike 73 000 eura), uvećan za kamate po promjenljivoj stopi (u daljnjem tekstu: ugovor o hipotekarnom zajmu). O odredbama tog ugovora nije se pojedinačno pregovaralo. Zajam je bio indeksiran u švicarskim francima (CHF) jer je ugovorom bilo predviđeno da se mjesečne rate zajma otplaćuju u poljskim zlotima nakon konverzije na temelju prodajnog tečaja švicarskog franka u

skladu s tablicom deviznih tečajeva koje Bank M. primjenjuje na dan plaćanja svakog mjesečnog obroka. Nakon što je 6. rujna 2011. sklopljen dodatak navedenom ugovoru, A. S.-u i E. S. omogućeno je da mjesečne obroke navedenog zajma plaćaju izravno u švicarskim francima.

- 14 Tužbom podnesenom 31. svibnja 2021. A. S. je od društva Bank M. zatražio isplatu iznosa od 3660,76 poljskih zlota (otprilike 800 eura) uvećanog za zakonske zatezne kamate od 8. lipnja 2021. do dana isplate. U prilog svojoj tužbi A. S. je istaknuo da ugovor o hipotekarnom zajmu sadržava nepoštene odredbe koje ga čine nevaljanim zbog čega je Bank M. primio mjesečne obroke zajma bez pravne osnove.
- 15 Prema mišljenju A. S.-a, time što je od 1. listopada 2011. do 31. prosinca 2020. koristio iznos od 7769,06 poljskih zlota (otprilike 1700 eura) koji odgovara mjesečnim obrocima uplaćenima u razdoblju od lipnja 2011. do rujna 2011., Bank M. je ostvario korist od 7321,51 poljskih zlota (otprilike 1600 eura). Stoga je A. S. od društva Bank M. zahtijevao isplatu polovice tog iznosa, odnosno 3660,76 poljskih zlota (otprilike 800 eura), dok druga polovica pripada njegovoj supruzi E. S. koja nije stranka u glavnom postupku.
- 16 U svojem odgovoru na tužbu podnesenom 1. srpnja 2021. Bank M. zahtijevao je da se odbije A. S.-ova tužba, tvrdeći da ugovor o hipotekarnom zajmu ne treba poništiti jer ne sadržava nepoštene odredbe i da bi, u svakom slučaju, ako bi navedeni ugovor trebalo poništiti, isključivo Bank M., a ne A. S., mogao potraživati isplatu potraživanja na ime korištenja kapitala bez pravne osnove.
- 17 Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Općinski sud, Varšava-Śródmieście u Varšavi, Poljska), koji je sud koji je uputio zahtjev, primjećuje da A. S. osporava odredbe sadržane u članku 2. stavku 2. i članku 7. stavku 1. ugovora o hipotekarnom zajmu, prema kojima se konverzija švicarskih franaka u poljske zlate i poljskih zlota u švicarske franke, koja se odnosi na glavicu i mjesečne obroke zajma, provodi primjenom tečaja koji je odredio Bank M. (takozvane klauzule o „konverziji”).
- 18 Taj sud objašnjava, s jedne strane, da poljski sudovi klauzule o konverziji poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku ujednačeno smatraju nedopuštenim ugovornim uvjetima i da su upisane u Upisnik nedopuštenih odredaba koji vodi predsjednik Urzęda Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Ured za zaštitu tržišnog natjecanja i potrošača, Poljska).
- 19 S druge strane, sud koji je uputio zahtjev ističe da nacionalna sudska praksa još nije jednoglasna u pogledu pitanja učinaka postojanja takvih nepoštenih odredbi o konverziji u ugovoru o hipotekarnom zajmu. Međutim, od presude Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819), donesene 3. listopada 2019., teza prema kojoj uključivanje odredaba te vrste u ugovor o zajmu taj ugovor čini nevaljanim jasno prevladava u nacionalnoj sudskoj praksi.
- 20 Kada je riječ o posljedicama poništenja ugovora prema nacionalnom pravu, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da se za ugovor koji je proglašen nevaljanim smatra da nikada nije bio sklopljen (nevaljanost *ex tunc*). Ako su stranke izvršile određene činidbe na temelju tog ugovora, one mogu zahtijevati njihov povrat jer je riječ o neosnovanim plaćanjima.

- 21 Konkretnije, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da, s jedne strane, banka može od zajmoprimca zahtijevati povrat ekvivalenta glavnice zajma koji mu je dodijeljen i, s druge strane, zajmoprimac može od banke zahtijevati povrat iznosa koji odgovara plaćenim mjesečnim obrocima i troškovima koje je banka primila. Svaka stranka također može zahtijevati da druga stranka plati zatezne kamate po zakonskoj stopi od datuma poziva na plaćanje.
- 22 Međutim, sud koji je uputio zahtjev naglašava da nacionalna sudska praksa nije ujednačena kad je riječ o pitanju mogu li stranke nevaljanog ugovora o zajmu, osim plaćanja iznosa navedenih u točki 21. ove presude, zahtijevati i plaćanje drugih iznosa zbog korištenja sredstava tijekom određenog razdoblja bez pravne osnove. Pravne osnove na koje se stranke najčešće pozivaju u potporu takvim zahtjevima su stjecanje bez osnove i ispunjenje bez osnove.
- 23 Prema mišljenju tog suda, Sud se u pogledu Direktive 93/13 još nije izjasnio o mogućnosti da stranke ugovora o zajmu koji je proglašen nevaljanim zahtijevaju povrat iznosa koji premašuju iznose koje su one platile u ispunjenju tog ugovora.
- 24 Sud koji je uputio zahtjev smatra da se nijedan zahtjev banke, osim povrata glavnice isplaćene potrošaču (te po potrebi zateznih kamata po zakonskoj stopi od poziva na plaćanje), ne može prihvatiti a da se pritom ne ugroze zadani ciljevi Direktive 93/13. Prema mišljenju tog suda, s obzirom na to da ništetnost ugovora o zajmu proizlazi iz postupanja banke koja je koristila nepoštene odredbe, valja je spriječiti da ostvaruje dobit iz svojega postupanja koje je protivno ne samo Direktivi 93/13 nego i zahtjevima dobre vjere i običaja. Priznavanje dobiti prodavateljima robe ili pružateljima usluga koji su koristili nepoštene odredbe također bi bilo protivno potrebi očuvanja odvrćućeg učinka zabrane takvih odredaba predviđene Direktivom 93/13.
- 25 Tako bi, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, prihvaćanje takvog rješenja dovelo do toga da bi potrošač, koji je saznao za postojanje nepoštene odredbe, radije nastavio s ispunjenjem ugovora nego da ostvari svoja prava jer bi ga ništetnost ugovora mogla izložiti negativnim financijskim posljedicama, poput plaćanja naknade za korištenje glavnice.
- 26 Nasuprot tomu, kada je riječ o potrošaču, sud koji je uputio zahtjev primjećuje da se mogućnost da on zahtijeva plaćanje iznosa koji premašuju mjesečne obroke koje je isplatio banci i, eventualno, zatezne kamate po zakonskoj stopi od poziva na plaćanje, troškova, provizija i premija osiguranja ne čini protivnom načelu djelotvornosti.
- 27 Međutim, prema mišljenju tog suda, omogućavanje potrošačima da od prodavatelja robe ili pružatelja usluga zahtijevaju plaćanje takvih iznosa na ime korištenja iznosa mjesečnih obroka bez pravne osnove dovelo bi do izricanja neproporcionalne sankcije prodavateljima robe ili pružateljima usluga.
- 28 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev smatra da su mogući pravni temelji takvih zahtjeva potrošača vrlo slični, tako da nije opravdano omogućiti istodobno pozivanje na toliko potraživanja, a da se time ne povrijedi načelo proporcionalnosti. Prema mišljenju tog suda, davanje takve mogućnosti bilo bi protivno i načelu pravne sigurnosti koje treba shvatiti na način da su, ako se ugovor o zajmu u cijelosti proglašava nevaljanim, obje stranke dužne vratiti sve novčane činidbe pružene u ispunjenju tog ugovora, isključujući sve druge zahtjeve.

29 U tim je okolnostima Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Općinski sud, Varšava-Śródmieście u Varšavi) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebali li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 [...] i načela djelotvornosti, pravne sigurnosti i proporcionalnosti tumačiti na način da im se protivi sudsko tumačenje nacionalnog zakonodavstva prema kojem, ako se utvrdi da je ugovor o kreditu sklopljen između banke i potrošača od početka ništetan jer sadržava nepoštene ugovorne odredbe, stranke osim povrata novca plaćenog u ispunjenju tog ugovora (banka – glavnica kredita, potrošač – mjesečni obroci, naknade, provizije i premije osiguranja) i zakonskih zatezних kamata od trenutka poziva na plaćanje mogu zahtijevati i bilo koja druga potraživanja (osobito naknade, naknadu štete, povrat troškova ili indeksaciju plaćenih iznosa) na temelju činjenice:

1. da izvršitelj novčane činidbe privremeno nije mogao koristiti svoj novac, zbog čega je izgubio mogućnost ulagati ga i ostvarivati koristi od toga;
2. da je izvršitelj novčane činidbe snosio troškove servisiranja ugovora o kreditu i prijenosa novca drugoj stranci;
3. da je primatelj novčane činidbe ostvario korist koja se sastoji od toga da je privremeno mogao koristiti tuđi novac, uključujući mogućnost da ga ulaže i ostvaruje koristi od toga;
4. da je primatelj novčane činidbe privremeno mogao besplatno koristiti tuđi novac, što bi bilo nemoguće u tržišnim uvjetima;
5. da se kupovna moć novca smanjila zbog protoka vremena, što podrazumijeva stvarni gubitak za izvršitelja novčane činidbe;
6. da se privremeno stavljanje novca na raspolaganje može smatrati pružanjem usluge za koju izvršitelj novčane činidbe nije primio naknadu?”

Zahtjevi za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka

- 30 Nakon iznošenja mišljenja nezavisnog odvjetnika, društvo Bank M. zatražilo je, aktima podnesenima tajništvu Suda 10. ožujka 2023. i 26. travnja 2023. ponovno otvaranje usmenog dijela postupka na temelju članka 83. Poslovnika Suda.
- 31 U prilog svojem zahtjevu Bank M. ističe, kao prvo, da se iz mišljenja nezavisnog odvjetnika, a osobito njegovih očitovanja iz točaka 17., 19., 28., 29., 61., 62. i 66., ne može razumjeti opseg zahtjeva prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača, čime se sprečava pravilna primjena načela proporcionalnosti i djelotvornosti.
- 32 Kao drugo, Bank M. dvoji o tome stavljaju li se potrošači koji su ugovorili hipotekarni kredit u Poljskoj u povoljniji položaj od potrošača koji su ugovorili takav kredit u drugoj državi članici ako, osim povrata mjesečnih obroka i troškova, imaju pravo podnositi i druge zahtjeve prema banci.
- 33 Kao treće, Bank M. kritizira određena očitovanja u mišljenju nezavisnog odvjetnika.

- 34 Kao četvrto i posljednje, Bank M. ističe da usmeni dio postupka treba ponovno otvoriti kako bi Sud mogao pojasniti utjecaj presude od 21. ožujka 2023., Mercedes-Benz Group (Odgovornost proizvođača vozila koja imaju poremećajne uređaje) (C-100/21, EU:C:2023:229), na predmet u glavnom postupku.
- 35 U tom pogledu valja podsjetiti na to, s jedne strane, da Statut Suda Europske unije i Poslovnik Suda ne predviđaju mogućnost da zainteresirane osobe iz članka 23. Statuta podnose očitovanja na mišljenje nezavisnog odvjetnika (presuda od 21. ožujka 2023., Mercedes-Benz Group (Odgovornost proizvođača vozila koja imaju poremećajne uređaje), C-100/21, EU:C:2023:229, t. 43. i navedena sudska praksa).
- 36 S druge strane, na temelju članka 252. drugog stavka UFEU-a, dužnost je nezavisnog odvjetnika da, djelujući posve nepristrano i neovisno, javno iznosi obrazložena mišljenja o predmetima u kojima se u skladu sa Statutom Suda Europske unije zahtijeva njegovo sudjelovanje. Sud nije vezan ni mišljenjem nezavisnog odvjetnika ni obrazloženjem na kojem se ono temelji. Stoga neslaganje jedne od zainteresiranih stranaka s mišljenjem nezavisnog odvjetnika, bez obzira na pitanja koja je ondje razmatrao, ne može samo za sebe biti opravdan razlog za ponovno otvaranje usmenog postupka (presuda od 21. ožujka 2023., Mercedes-Benz Group (Odgovornost proizvođača vozila koja imaju poremećajne uređaje), C-100/21, EU:C:2023:229, t. 44. i navedena sudska praksa).
- 37 Točno je da, u skladu s člankom 83. Poslovnika, Sud može u svakom trenutku, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, odrediti otvaranje ili ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, osobito ako smatra da stvar nije dovoljno razjašnjena ili ako stranka iznese, po zatvaranju ovog dijela postupka, novu činjenicu koja je takve prirode da ima odlučujući utjecaj na odluku Suda, ili pak ako je u predmetu potrebno odlučiti na temelju argumenta o kojem se nije raspravljalo među zainteresiranim osobama iz članka 23. statuta Suda Europske unije.
- 38 Međutim, u ovom slučaju Sud ističe da raspolaže svim potrebnim elementima za donošenje odluke te da u ovom predmetu nije potrebno odlučiti na temelju argumenata o kojima se nije raspravljalo među zainteresiranim osobama. Naposljetku, u dvama zahtjevima za ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, navedenima u točki 30. ove presude, ne iznosi se nikakva nova činjenica koja je takve prirode da ima odlučujući utjecaj na odluku koju Sud treba donijeti u ovom predmetu.
- 39 U takvim okolnostima, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, Sud smatra da ne treba odrediti ponovno otvaranje usmenog dijela postupka.

O prethodnom pitanju

Dopuštenost postavljenog pitanja i nadležnost Suda da na njega odgovori

- 40 U svojem zahtjevu za prethodnu odluku sud koji je uputio zahtjev dvoji o dopuštenosti pitanja koje je postavio Sudu jer se ono odnosi na zahtjeve potrošača i banke u slučaju proglašenja ugovora o hipotekarnom zajmu nevaljanim iako taj sud odlučuje samo o zahtjevu koji je podnio potrošač.
- 41 Valja podsjetiti na to da je, u okviru suradnje između Suda i nacionalnih sudova koja je uspostavljena člankom 267. UFEU-a isključivo na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudska odluku koja će biti donesena da, uvažavajući

posebnosti predmeta, ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Slijedom navedenog, ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud načelno mora donijeti odluku (presuda od 13. listopada 2022., Baltijas Starptautiskā Akadēmija i Stockholm School of Economics in Riga, C-164/21 i C-318/21, EU:C:2022:785, t. 32. i navedena sudska praksa).

- 42 Pitanja koja se odnose na pravo Unije stoga uživaju pretpostavku relevantnosti. Sud može odbiti odgovoriti na prethodno pitanje nacionalnog suda samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi mogao dati koristan odgovor na postavljena pitanja ili ako je problem hipotetski (presuda od 13. listopada 2022., Baltijas Starptautiskā Akadēmija i Stockholm School of Economics in Riga, C-164/21 i C-318/21, EU:C:2022:785, t. 33. i navedena sudska praksa).
- 43 U ovom slučaju, s obzirom na to da se dio prethodnog pitanja odnosi na zahtjeve prodavatelja robe ili pružatelja usluga u odnosu na potrošača iako u ovom slučaju na dan donošenja zahtjeva za prethodnu odluku društvo Bank M. u tom smislu nije podnijelo nikakav zahtjev, sud koji je uputio zahtjev smatra da je dopuštenost tog dijela prethodnog pitanja opravdana, kao prvo, okolnošću da poništenje ugovora *ex tunc* podrazumijeva povrat neosnovanih plaćanja koja je izvršio svaki od dvaju suugovaratelja, tako mu je odgovor na cijelo prethodno pitanje nužan za odlučivanje o eventualnim iznimkama koje bi prodavatelj robe ili pružatelj usluga mogao istaknuti kako bi se usprotivio potrošačevu zahtjevu.
- 44 Kao drugo, taj sud obavještava Sud da se, u skladu s tumačenjem koje prevladava u nacionalnoj sudskoj praksi, iako su oba suugovaratelja izvršila neosnovana plaćanja iste vrste i iako njihova davanja proizlaze iz istog pravnog odnosa, može smatrati da je samo stranka koja je primila najveće davanje isto stekla bez osnove. Zbog toga je u glavnom postupku navedeni sud u svakom slučaju dužan analizirati osnovanost zahtjeva obaju suugovaratelja.
- 45 Kao treće i posljednje, taj sud smatra da bi izostanak odgovora na cijelo prethodno pitanje narušio odvrćajući učinak Direktive 93/13 jer banke koje posluju u Poljskoj javno prijete potrošačima teškim posljedicama ako odluče i dalje zahtijevati nevaljanost svojeg ugovora o hipotekarnom zajmu zbog toga što će prodavatelji robe ili pružatelji usluga protiv potrošača isticati potraživanja povezana s njihovim korištenjem glavnice bez ugovorne osnove.
- 46 Osim toga, na raspravi održanoj pred Sudom 12. listopada 2022. društvo Bank M. obavijestilo je Sud da je pokrenulo zaseban postupak s ciljem zahtijevanja naknade od A. S.-a zbog korištenja pozajmljene glavnice bez ugovorne osnove. Međutim, taj postupak prekinut je do okončanja ovog postupka pred Sudom.
- 47 U ovom slučaju, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 31. do 33. svojeg mišljenja, ovaj predmet nije obuhvaćen nijednom od situacija navedenih u točki 42. ove presude, u kojima se pretpostavka relevantnosti prethodnog pitanja može oboriti. Naime, iz objašnjenja pruženih Sudu, sažetih u točkama 43. do 46. ove presude, proizlazi da je zatraženo tumačenje prava Unije, u dijelu u kojem se odnosi na zahtjeve banke za naknadu koja premašuje povrat glavnice u slučaju nevaljanosti ugovora o hipotekarnom zajmu, povezano s predmetom glavnog postupka jer će sud koji je uputio zahtjev možda morati, po potrebi po službenoj dužnosti, ispitati takve zahtjeve. Osim toga, Sud raspolaže potrebnim pravnim i činjeničnim elementima kako bi na koristan način odgovorio na postavljeno pitanje. Slijedom navedenog, postavljeno je pitanje dopušteno.

- 48 Osim toga, valja podsjetiti na to da je na nacionalnom sudu da u okviru nacionalnih postupovnih pravila i s obzirom na načelo pravičnosti u građanskim postupcima strankama na objektivan i precizan način navede pravne posljedice do kojih može doći zbog uklanjanja nepoštene odredbe, i to neovisno o tome je li ih zastupao profesionalni punomoćnik ili ne (presuda od 29. travnja 2021., Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, t. 97.).
- 49 Takva je informacija osobito važna kada neprimjena nepoštene odredbe može dovesti do poništenja cijelog ugovora, čime potrošača može izložiti restitucijskim zahtjevima (vidjeti u tom smislu presudu od 29. travnja 2021., Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, t. 98.).
- 50 U ovom slučaju iz spisa kojim Sud raspolaze proizlazi da se spor pred sudom koji je uputio zahtjev odnosi upravo na pravne posljedice do kojih može dovesti poništenje ugovora o hipotekarnom zajmu u cijelosti zbog toga što on ne može nastaviti važiti nakon uklanjanja nepoštenih odredbi, tako da je odgovor na dio prethodnog pitanja koji se odnosi na zahtjeve prodavatelja robe ili pružatelja usluga prema potrošaču nužan kako bi se sudu koji je uputio zahtjev omogućilo da ispuni svoju obvezu obavještanja A. S.-a o takvim posljedicama.
- 51 Osim toga, Bank M. je tvrdio da Sud nije nadležan za davanje odgovora na to pitanje jer se ono odnosi na učinke poništenja ugovora koji nisu uređeni Direktivom 93/13 nego različitim odredbama nacionalnog prava čije je tumačenje u isključivoj nadležnosti nacionalnih sudova.
- 52 U tom pogledu, iako je nesporno da Sud nije dužan, u okviru zahtjeva za prethodnu odluku, dati tumačenje nacionalnih odredbi i odlučiti o tome je li tumačenje nacionalnog suda pravilno, s obzirom na to da su za takvo tumačenje isključivo nadležni nacionalni sudovi (vidjeti u tom smislu presudu od 3. srpnja 2019., UniCredit Leasing, C-242/18, EU:C:2019:558, t. 47. i navedenu sudsku praksu), prethodno pitanje, kao što je to nezavisni odvjetnik utvrdio u točki 35. svojega mišljenja, ipak se ne odnosi na tumačenje poljskog prava nego na tumačenje članka 6. stavka 1. i članka 7. stavka 1. Direktive 93/13 te na načela djelotvornosti, pravne sigurnosti i proporcionalnosti.
- 53 Slijedom toga, Sud je nadležan odgovoriti na postavljeno pitanje i ono je dopušteno.

Meritum

Uvodna očitovanja

- 54 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, sustav zaštite uspostavljen Direktivom 93/13 temelji se na ideji da se potrošač nalazi u slabijem položaju u odnosu na poslovni subjekt kako u pogledu pregovaračke snage tako i u pogledu razine obaviještenosti – položaju koji vodi do pristanka na uvjete koje je poslovni subjekt prethodno sastavio, bez mogućnosti utjecaja na njihov sadržaj (presuda od 26. ožujka 2019., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, t. 49. i navedena sudska praksa).
- 55 S obzirom na takav slabiji položaj, Direktiva 93/13 obvezuje države članice da propišu mehanizam koji bi osigurao da bilo koja ugovorna odredba o kojoj se nije pojedinačno pregovaralo može biti podvrgnuta ispitivanju kako bi se ocijenilo je li eventualno nepoštena. S tim u vezi, nacionalni je sud dužan utvrditi, uzimajući u obzir kriterije navedene u članku 3. stavku 1. i članku 5. Direktive 93/13, ispunjava li takva odredba, s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, zahtjeve savjesnosti i

poštenja, ravnoteže i transparentnosti, kako ih postavlja ta direktiva (presuda od 26. ožujka 2019., Abanca Corporación Bancaria i Bankia, C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, t. 50. i navedena sudska praksa).

- 56 Imajući u vidu narav i važnost javnog interesa na kojem se zasniva zaštita potrošača, Direktiva 93/13 državama članicama nameće, kao što to proizlazi iz njezina članka 7. stavka 1. u vezi s dvadeset četvrtom uvodnom izjavom, da moraju osigurati primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje korištenja nepoštenih odredbi u ugovorima između trgovaca i potrošača. Da bi se to postiglo, nacionalni sudovi dužni su izuzeti iz primjene nepoštenih ugovorne odredbe kako one ne bi imale obvezujuće učinke na potrošača, osim ako se potrošač tomu protivi (presuda od 10. lipnja 2021., BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, t. 36. i navedena sudska praksa te, u tom smislu, presuda od 8. rujna 2022., D. B. P. i dr. (Hipotekarni krediti u stranoj valuti), C-80/21 do C-82/21, EU:C:2022:646, t. 58. i navedena sudska praksa).
- 57 Ugovornu odredbu koja je proglašena nepoštenom valja smatrati, u načelu, kao da nikada nije postojala, tako da ne može imati učinak u odnosu na potrošača. Prema tome, sudsko utvrđenje nepoštenosti takve odredbe mora, u načelu, imati za posljedicu ponovnu uspostavu pravne i činjenične situacije potrošača u kojoj bi se nalazio da navedene odredbe nije bilo (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 61.).
- 58 U tom pogledu Sud je pojasnio da obveza nacionalnog suda da izuzme iz primjene nepoštenu ugovornu odredbu kojom se nalaze plaćanje iznosa za koje se uspostavilo da je neosnovano ima, u načelu, odgovarajući restitucijski učinak u odnosu na te iznose, s obzirom na to da bi nepostojanje takvog učinka moglo dovesti u pitanje preventivni učinak koji se člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13, u vezi s njezinim člankom 7. stavkom 1., želi pridati utvrđenju nepoštenosti odredaba sadržanih u ugovorima koje je prodavatelj robe odnosno pružatelj usluge sklopio s potrošačima (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 62. i 63.).
- 59 Također valja podsjetiti na to da članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 zahtijeva od država članica da predvide da nepoštenih odredbe nisu obvezujuće za potrošače „prema nacionalnom pravu” (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 64. i navedena sudska praksa).
- 60 Međutim, uređenje u nacionalnom pravu zaštite zajamčene potrošačima Direktivom 93/13 ne može izmijeniti opseg a time ni sadržaj te zaštite i time dovesti u pitanje jačanje njezine djelotvornosti donošenjem ujednačenih pravila o nepoštenim odredbama, što je bila namjera zakonodavca Unije, kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 10. Direktive 93/13 (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 65.).
- 61 Slijedom toga, iako je zadaća država članica putem svojeg nacionalnog prava definirati uvjete pod kojima se utvrđuje nepoštenost uredbi sadržane u ugovoru te se proizvode konkretni pravni učinci tog utvrđenja, ono i dalje mora omogućavati ponovno uspostavljanje činjenične i pravne situacije u kojoj bi potrošač bio da ta nepoštena odredba nije postojala, među ostalim, uspostavljanjem prava na povrat koristi koje je prodavatelj robe odnosno pružatelj usluge neosnovano stekao na potrošačevu štetu na temelju navedene nepoštenih odredbe (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 66.).
- 62 Prethodno pitanje valja ispitati s obzirom na ta razmatranja.

O prethodnom pitanju

- 63 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li, u kontekstu poništenja ugovora o hipotekarnom zajmu u cijelosti zbog toga što on ne može nastaviti važiti nakon uklanjanja nepoštenih odredbi, članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da:
- im se protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava prema kojem potrošač ima pravo od kreditne institucije zahtijevati naknadu koja premašuje povrat plaćenih mjesečnih obroka i troškova plaćenih na ime ispunjenja tog ugovora te plaćanje zatezних kamata po zakonskoj stopi računajući od poziva na plaćanje te da
 - im se protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava prema kojem kreditna institucija ima pravo od potrošača zahtijevati naknadu koja premašuje povrat glavnice isplaćene na ime ispunjenja tog ugovora i plaćanje zatezних kamata po zakonskoj stopi od dana poziva na plaćanje.
- 64 Valja utvrditi da Direktiva 93/13 ne uređuje izričito posljedice nevaljanosti ugovora sklopljenog između prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača nakon uklanjanja nepoštenih odredaba koje taj ugovor sadržava, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 44. svojeg mišljenja. Stoga je na državama članicama da odrede posljedice takvog utvrđenja, pri čemu pravila koja one utvrde u tom pogledu moraju biti u skladu s pravom Unije, a osobito sa zadanim ciljevima te direktive.
- 65 Osim toga, kao što je to navedeno u točki 57. ove presude, ugovornu odredbu koja je proglašena „nepoštenom” valja smatrati, u načelu, kao da nikada nije postojala, tako da ona ne proizvodi pravni učinak na potrošača. Prema tome, sudsko utvrđenje nepoštenosti takve odredbe mora, u načelu, imati za posljedicu ponovno uspostavljanje činjenične i pravne situacije u kojoj bi potrošač bio da ta nepoštena odredba nije postojala, među ostalim, uspostavljanjem prava na povrat koristi koje je prodavatelj robe odnosno pružatelj usluge neosnovano stekao na potrošačevu štetu na temelju navedene nepoštene odredbe (vidjeti u tom smislu presudu od 31. ožujka 2022., *Lombard Lizing*, C-472/20, EU:C:2022:242, t. 50. i 55. i navedenu sudsku praksu).
- 66 Budući da bi, kao što to proizlazi iz sudske prakse navedene u točki 58. ove presude, nepostojanje takvog učinka moglo dovesti u pitanje preventivni učinak koji se člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13, u vezi s njezinim člankom 7. stavkom 1., želi pridati utvrđenju nepoštenosti odredaba sadržanih u ugovorima koje je prodavatelj robe odnosno pružatelj usluge sklopio s potrošačima, sličan restitucijski učinak valja priznati kada nepoštenost odredbi ugovora sklopljenog između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluge ne dovodi samo do ništavosti tih odredbi nego i do nevaljanosti tog ugovora u cijelosti.
- 67 Osim toga, iz članka 7. stavka 1. Direktive 93/13 u vezi s njezinom dvadeset četvrtom uvodnom izjavom proizlazi da je cilj te direktive također spriječiti prodavatelje robe ili pružatelje usluga da koriste nepoštene odredbe u ugovorima koje sklapaju s potrošačima.
- 68 Iz toga slijedi da usklađenost s pravom Unije nacionalnih pravila kojima se uređuju praktične posljedice ništavosti ugovora o hipotekarnom zajmu zbog postojanja nepoštenih odredbi ovisi o pitanju omogućuje li se tim pravilima, s jedne strane, ponovno uspostavljanje činjenične i pravne situacije potrošača u kojoj bi on bio da taj ugovor nije postojao i, s druge strane, da ona ne ugrožavaju odvrćući učinak koji se nastoji postići Direktivom 93/13.

- 69 U ovom slučaju, kad je riječ, kao prvo, o mogućnosti da potrošač u slučaju poništenja ugovora o hipotekarnom zajmu istakne potraživanja koja premašuju povrat plaćenih mjesečnih obroka i troškova plaćenih na ime ispunjenja tog ugovora te po potrebi plaćanje zatezних kamata po zakonskoj stopi računajući od poziva na plaćanje, nije očito, pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev, da takva mogućnost ugrožava ciljeve navedene u točki 68. ove presude.
- 70 U tom je pogledu na sudu koji je uputio zahtjev da ispita, s obzirom na sve okolnosti predmeta koji se pred njim vodi, omogućuju li relevantna nacionalna pravila ponovno uspostavljanje činjenične i pravne situacije potrošača u kojoj bi on bio da taj ugovor nije postojao.
- 71 Kada je riječ o odvratajućem učinku koji se nastoji postići člankom 7. stavkom 1. Direktive 93/13, valja istaknuti da mogućnost navedena u točki 69. ove presude može pridonijeti odvratajućem učinku prodavatelja robe ili pružatelja usluga od uključivanja nepoštenih odredaba u potrošačke ugovore jer bi uključivanje takvih odredbi koje dovode do ništetnosti ugovora u cijelosti moglo dovesti do financijskih posljedica koje premašuju povrat iznosa koje je platio potrošač i, po potrebi, do plaćanja zatezних kamata.
- 72 Valja dodati da se donošenje, od strane nadležnog suda, mjera poput onih navedenih u točki 69. ove presude ne može smatrati protivnim načelu pravne sigurnosti jer ono predstavlja konkretnu provedbu zabrane nepoštenih odredaba predviđene Direktivom 93/13.
- 73 Osim toga, načelo proporcionalnosti, koje je opće načelo prava Unije, zahtijeva da nacionalni propis kojim se provodi to pravo ne premašuje ono što je nužno za postizanje zadanih ciljeva (vidjeti u tom smislu presude od 14. ožujka 2013., *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 74. i od 8. prosinca 2022., *BTA Baltic Insurance Company*, C-769/21, EU:C:2022:973, t. 34.). Slijedom toga, na sudu koji je uputio zahtjev je da ocijeni, s obzirom na sve okolnosti glavnog postupka, premašuje li, i u kojoj mjeri, prihvaćanje zahtjeva potrošača, poput onih iz točke 69. ove presude, ono što je nužno za postizanje ciljeva navedenih u točki 68. ove presude.
- 74 Iz toga slijedi da se, u kontekstu poništenja ugovora o hipotekarnom zajmu u cijelosti zbog toga što on ne može nastaviti važiti nakon uklanjanja nepoštenih odredbi koje se u njemu nalaze, Direktivi 93/13 ne protivi tumačenje nacionalnog prava prema kojem potrošač ima pravo od kreditne institucije zahtijevati naknadu koja premašuje povrat plaćenih mjesečnih obroka i troškova plaćenih na ime ispunjenja tog ugovora te plaćanje zatezних kamata po zakonskoj stopi računajući od poziva na plaćanje, pod uvjetom da se poštuju ciljevi Direktive 93/13 i načelo proporcionalnosti.
- 75 Kao drugo, kada je riječ o zahtjevu prodavatelja robe ili pružatelja usluga prema potrošaču, valja istaknuti da se, poput mogućnosti za potrošača da istakne potraživanja koja proizlaze iz ništetnosti ugovora o hipotekarnom zajmu, takvi zahtjevi mogu prihvatiti samo ako ne ugrožavaju ciljeve navedene u točki 68. ove presude.
- 76 Međutim, davanje kreditnoj instituciji prava da od potrošača zahtijeva naknadu koja premašuje povrat glavnice isplaćene na ime ispunjenja tog ugovora i, po potrebi, plaćanje zatezних kamata, moglo bi dovesti u pitanje odvratajućem učinku koji se nastoji postići Direktivom 93/13, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 60. svojeg mišljenja.
- 77 Sud je u drugom kontekstu već imao priliku pojasniti da bi, ako bi nacionalni sud mogao izmijeniti sadržaj nepoštenih odredbi u takvim ugovorima, takva mogućnost mogla naštetiti ostvarenju dugoročnog cilja postavljenog člankom 7. Direktive 93/13. Naime, takva mogućnost pridonijela

bi gubitku preventivnog učinka prema prodavateljima robe ili pružateljima usluga jednostavnim izuzimanjem nepoštenih ugovornih odredaba od primjene u odnosu na potrošača, s obzirom na to da bi prodavatelji robe ili pružatelji usluga ostali u napasti da koriste navedene odredbe znajući da bi nacionalni sud, čak i kada bi ih morao proglasiti ništetnima, mogao nadopuniti ugovor koliko je potrebno da se zaštiti interes navedenih prodavatelja robe ili pružatelja usluga (presuda od 14. lipnja 2012., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, t. 69.).

- 78 Isto tako, tumačenje nacionalnog prava prema kojem kreditna institucija ima pravo od potrošača zahtijevati naknadu koja premašuje povrat glavnice isplaćene na ime ispunjenja tog ugovora i stoga primiti naknadu za korištenje tog kapitala od strane potrošača pridonijelo bi uklanjanju odvrćajućeg učinka prema prodavateljima robe ili pružateljima usluga poništenjem navedenog ugovora.
- 79 Osim toga, djelotvornost zaštite dodijeljene potrošačima Direktivom 93/13 bila bi ugrožena ako bi oni, kada se pozivaju na svoja prava koja proizlaze iz te direktive, bili izloženi riziku obveze plaćanja takve naknade. Kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 61. svojeg mišljenja, takvo bi tumačenje moglo stvoriti situacije u kojima bi za potrošača bilo povoljnije nastaviti s ispunjenjem ugovora koji sadržava nepoštenu odredbu nego koristiti se pravima koja ima na temelju navedene direktive.
- 80 To se obrazloženje ne može dovesti u pitanje argumentacijom Banka M. prema kojoj bi potrošači u slučaju nemogućnosti prodavatelja robe ili pružatelja usluga da zahtijevaju naknadu koja premašuje povrat glavnice isplaćene na ime ispunjenja tog ugovora kao ni, po potrebi, plaćanje zateznih kamata, dobili „besplatan” zajam. To se ne može dovesti u pitanje ni argumentacijom Banka M. i Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego (predsjednik Komisije za financijski nadzor, Poljska) prema kojoj bi stabilnost financijskih tržišta bila ugrožena ako bankama ne bi bilo dopušteno tražiti takvu naknadu od potrošača.
- 81 U tom pogledu, kao prvo, u skladu s načelom *nemo auditur propriam turpitudinem allegans* (nitko se ne može pozivati na vlastito nepoštenje), ne može se prihvatiti niti da jedna stranka ima gospodarsku korist od svojeg nezakonitog postupanja niti da joj se nadoknadi šteta za nepogodnosti uzrokovane takvim postupanjem.
- 82 U ovom slučaju, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 58. svojeg mišljenja, eventualno poništenje ugovora o hipotekarnom zajmu posljedica je toga da je Bank M koristio nepošteno odredbe. Stoga mu se ne može nadoknaditi šteta zbog gubitka dobiti slične onoj koju se nadao ostvariti iz navedenog ugovora.
- 83 Kao drugo, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 63. svojeg mišljenja, argument koji se odnosi na stabilnost financijskih tržišta nije relevantan prilikom tumačenja Direktive 93/13, čiji je cilj zaštititi potrošače. Osim toga, nije prihvatljivo da prodavatelji robe ili pružatelji usluga mogu zaobići ciljeve Direktive 93/13 zbog razloga očuvanja stabilnosti financijskih tržišta. Naime, na bankarskim je institucijama da svoje djelatnosti organiziraju na način koji je u skladu s tom direktivom.
- 84 Slijedom toga, u kontekstu poništenja ugovora o hipotekarnom zajmu u cijelosti zbog toga što on ne može nastaviti važiti nakon uklanjanja nepoštenih odredbi, Direktivi 93/13 protivi se tumačenje nacionalnog prava prema kojem kreditna institucija ima pravo od potrošača zahtijevati naknadu koja premašuje povrat glavnice isplaćene na ime ispunjenja tog ugovora i plaćanje zateznih kamata po zakonskoj stopi od dana poziva na plaćanje.

85 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da, u kontekstu poništenja ugovora o hipotekarnom zajmu u cijelosti zbog toga što on ne može nastaviti važiti nakon uklanjanja nepoštenih odredbi, članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da:

- im se ne protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava prema kojem potrošač ima pravo od kreditne institucije zahtijevati naknadu koja premašuje povrat plaćenih mjesečnih obroka i troškova plaćenih na ime ispunjenja tog ugovora te plaćanje zateznih kamata po zakonskoj stopi računajući od poziva na plaćanje, pod uvjetom da se poštuju ciljevi Direktive 93/13 i načelo proporcionalnosti i
- da im se protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava prema kojem kreditna institucija ima pravo od potrošača zahtijevati naknadu koja premašuje povrat glavnice isplaćene na ime ispunjenja tog ugovora i plaćanje zateznih kamata po zakonskoj stopi od dana poziva na plaćanje.

Troškovi

86 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

U kontekstu poništenja ugovora o hipotekarnom zajmu u cijelosti zbog toga što on ne može nastaviti važiti nakon uklanjanja nepoštenih odredbi,

članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima [odredbama] u potrošačkim ugovorima

treba tumačiti na način da im se:

- **ne protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava prema kojem potrošač ima pravo od kreditne institucije zahtijevati naknadu koja premašuje povrat plaćenih mjesečnih obroka i troškova plaćenih na ime ispunjenja tog ugovora te plaćanje zateznih kamata po zakonskoj stopi računajući od poziva na plaćanje, pod uvjetom da se poštuju ciljevi Direktive 93/13 i načelo proporcionalnosti, i**
- **protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava prema kojem kreditna institucija ima pravo od potrošača zahtijevati naknadu koja premašuje povrat glavnice isplaćene na ime ispunjenja tog ugovora i plaćanje zateznih kamata po zakonskoj stopi od dana poziva na plaćanje.**

Potpisi